

Musiikkianalyysityö

J.S. Bach: Well Tempered Clavier I, Prelude and Fugue in d-minor

Petri Kähkönen

Sisällysluettelo

1. Johdanto	3
2. Preludi	4
2.1. Analyysi	4
2.2. Tulkintavertailu	6
3. Fuuga.....	7
3.1. Analyysi	7
3.2. Tulkintavertailu	9
4. Lähteet.....	10

1. Johdanto

Preludi ja Fuuga d-mollissa kuuluu suuren saksalaisen barokkisäveltäjän Johann Sebastian Bachin säveltämään ”Das Wohltemperierte Klavier BWV 846-869”-sarjaan (suom. hyvin viritetty klaveeri). Hän teki näitä sarjoja kaksi, joihin molempiin hän sävelsi preludin ja fuugan jokaiselle 24 sävellajille.

Ensimmäinen sarja, johon tämä kappale (Preludi ja Fuuga d-mollissa) kuuluu, valmistui vuonna 1722. Toinen sarja julkaistiin kaksikymmentä vuotta myöhemmin, ja sen nimi oli alkujaan ”24 uutta preludia ja fuugaa”. Bach tarkoitti nämä teokset osittain opiskelumateriaaliksi. Tämä ilmenee 1. kokoelman esipuheesta: ” -- käytettäväksi ja harjoiteltavaksi opinhaluisille nuorille muusikoille kuin myös erityiseksi nautinnoksi jo kokeneemmille.”

Teoksen otsikossa mainitaan *hyvin viritetty*. Tämän luultiin vielä 1800-luvulla tarkoittavan nykyisin musiikissa käytössä olevaa tasaviritystä. Todennäköisempää on kuitenkin, että Bach tarkoitti sellaista viritystä, jossa eri sävelaskeleet olivat erisuuruisia ja tämän vuoksi niillä oli ominainen sointinsa, koska niissä oli erilaiset määrät puhtaita ja vähemmän puhtaita intervaleja.

Kokoelmien preludit eivät noudata mitään tiettyä tyyliä tai muotoa. Ensimmäisen kokoelman preludeissa on yksiäänisiä kappaleita, kaksiosaisia inventioita, kolmiosaisia sinfonioita sekä lisäksi laulavia aarioita, konserton ja toccaton tyyppisen alkusoiton. Fuugat taas esittelevät paljon erilaisia fuugatekniikoita ja äänten määrä vaihtelee kahden ja viiden välillä. Toisen osan fuugat ovat joko kolmi- tai neliaäänisiä, ja ne sisältävät vähemmän kromaattisia sävelkulkuja kuin ensimmäisen kokoelman fuugat.

Ranskalainen säveltäjä Charles Gounod sävelsi ensimmäisen kokoelman C-duuri preludin pohjalta melodian, johon hän sovitti Ave Marian sanat. Tämän kappaleen säveltäjäksi on merkitty usein Bach-Gounod, ja se on yksi maailman tunnetuimmista lauluteoksista.

Molemmat Das Wohltemperierte Klavier -kokoelmat saivat laajan suosion jo Bachin aikana, ja niitä levitettiin käsikirjoituskopiona. Teoksia painettiin kuitenkin vasta 1801, jolloin ne ilmestyivät kolmena eri painoksena.

2. Preludi

2.1. Analyysi

Näen tässä preludissa yhden selkeän taitekohdan ja toisen vähemmän selkeän taitteen. Tahdin 15 alussa on selkeä päättävä kadenssi, josta alkaa pitkä urkupiste vasemmassa kädessä. Vähemmän selkeä taiteraja on tahdin 6 alussa, jossa vasemmassa kädessä on kappaleen ensimmäinen neljäsosanuotti ja kahdeksasosatauko perään.

Kappale käynnistyy d-mollissa. Oikeassa kädessä on oikeastaan koko kappaleen ajan kolmen kuudestoistaosanuotin sarjoja, ja vasen käsi säästää lähes koko ajan kahdeksasosanuoteilla. Preludin alussa on vasemmassa kädessä pelkkää d-nuottia, basso lähtee liikkeelle d:ltä toisen tahdin toiselta iskulta. Toisessa tahdissa siirrytään F-duuriin.

Ylhäällä on tahdit 6-9. Tahdissa 6 on siis kappaleen ensimmäinen taiteraja ja tahdissa sävellajiksi tulee g-molli. Tahdit 6 ja 7 esittelevät aiheen, joka toistuu tahdeissa 8 ja 9 sävelaskelta korkeammalta. Tahdin 8 puolivälissä sävellaji muuttuu a-molliksi.

Katson yllä olevissa tahdeissa 10-11 olevan sekvenssin, jonka voisi ajatella joko neljänä tai kahtena osana. Järkevämpi on ehkä ajatella sekvenssi kahtena osana, ensimmäinen on tahti 10, joka on d-mollissa ja toinen tahti 11 (g-molli).

Sävellaji palaa taas d-molliin tahdissa 12, jossa basso toistaa samaa aihetta, joka esiteltiin tahdeissa 6-7.

Tahdissa 15 (yllä), johon siis tulee päättävä kadenssi, alkaa pitkä d-urkupiste, joka kestää aina tahtiin 21 asti. Se ei soi välttämättä koko ajan samalla lailla, mutta on jollakin tavalla taustalla tahtiin 21 saakka. Tahdissa 15 sävellaji on g-molli, jonka jälkeen se vaihtelee muutaman kerran g- ja d-mollin välillä.

B.W. XIV.

Yllä tahti 22 aloittaa kaksi tahtia kestävä ”valmistelevan välivaiheen” ennen lopetusta, joka alkaa tahdissa 23 laskevilla vähennetyillä murtokolmisoinnuilla ja päättyy jämäkkään loppukadenssiin.

2.2. Tulkintavertailu

Pianistit, joiden tulkintoja Preludista vertailen, ovat kanadalainen Glenn Gould ja neuvostoliittolainen Svjatoslav Richter.

Gouldin tempo on jonkin verran nopeampi kuin Richterin. Yleensä ottaen Richter käyttää kappaleen tulkinnassaan enemmän voimavaihtelua ja korostuksia kuin Gould.

Richter aloittaa kappaleen kevyesti ja kolmannessa tahdissa melodian noustessa ylöspäin voimentaa ja vastaavasti neljännestä viidenteen tahtiin alaspäin mentäessä keventää huomattavasti selvemmin kuin Gould.

Tahdeissa 6-14 mielestäni Gould tuo selvemmin esiin vasemman käden kahdeksasosanuotit kuin Richter. Gould painottaa (soittaa nuotin pitempänä kuin muut nuotit, jotka hän soittaa staccatomaisina) vasemmassa kädessä tahdista 6 eteenpäin aina ensimmäisen ja kolmannen iskun kahdeksasosanuottia. Richter sen sijaan soittaa vasemman käden kaikki kahdeksasosanuotit staccatomaisina, mutta toisin kuin Gould käyttää enemmän voimavaihtelua, joka luo koko tulkintaan mielestäni elävämmän tunnelman kuin Gouldilla.

Tahdin 15 kappaleen päätäitekohdassa Richter korostaa voimakkaasti paukauttamalla taiterajaa, ja jatkaa sen jälkeen kevyemmällä otteella. Gould taas soittaa melko tasapaksusti taitteen ja jatkaa melko lailla samalla voimakkuudella eteenpäin.

Tahdeissa 16 ja 17 Gould soittaa taas samalla lailla, kuin tahdeissa 6-14, mutta mielenkiintoisesti tahdeissa 18 ja 19 hän painottaakin vasemman käden jokaisen iskun ensimmäistä kahdeksasosanuottia. Richter soittaa 16-19 tahtien basson kahdeksasosanuotit kaikki staccatona.

Lopun murtosoinnut Gould soittaa enemmän staccatomaisina kuin Richter. Lisäksi loppukadenssissa Gould soittaa murtosointuja, kun taas Richter tyytyy soittamaan nuotin mukaan.

3. Fuuga

3.1. Analyysi

Yllä on fuugan teema, joka esitellään ensimmäisissä tahdeissa, joka alkaa siis d-mollissa. Teema toistuu tässä fuugassa yhteensä 17 kertaa, joista inversioita eli teeman peilikuvia on viisi.

Yllä olevassa kolmannessa tahdissa vasemmalla kädellä alkaa teema, jonka aikaan oikeassa kädessä esitellään ensimmäistä kertaa kontrasubjekti, joka siis fuugissa toistuu lähes aina samaan aikaan teeman kanssa. Kaikki tässä fuugassa esiintyvät teemat, inversiot ja kontrasubjektit on merkitty liitteenä olevaan Fuuga-nuottiin. Myös sävellajit näkyvät nuotista, en niitä tässä luettele.

Kuten fuugissa monesti, tämä fuuga koostuu kahdesta yhtä pitkistä ”osasta”. Mielestäni fuugan ainoa taiteraja on tahdin 21 alussa, jossa on selvä päättävä kadenssi.

Fuugan kohtia, joissa ei esiinny teemaa, kutsutaan välikkeiksi. Tällaisia välikkeitä tässä fuugassa on kolme, tahdit 10-12, 31-33 ja 36-38.

Yllä on fuugan kaksi ensimmäistä välikettä (tahdit 10-12, 31-33). Niissä esitellään materiaalia, jota ei muualla nähdä fuugassa. Välikkeet ovat aika lailla samankaltaisia toistensa kanssa. Ensimmäisessä esitellään uudenlainen kuvio vasemmalla ja oikealla kädellä, jotka sitten toistetaan melkein samanlaisina toisessa välikkeessä, siinä on ainoastaan heitetty bassossa oleva materiaali oikealle kädelle ja päinvastoin.

Myös viimeisessä välikkeessä (tahdit 36-38) esitellään uutta tavaraa. Oikeassa kädessä nähtävää melodiakulkua ei ole tässä fuugassa ennen nähty, kuten ei myös basson terssikulkua lukuun ottamatta codaa.

Teos päättyy codaan, jonka tunnusmerkkinä on basson toonikaurkupiste, jonka aikana esiintyy temaattisia tapahtumia muissa äänissä. Fuuga päättyy D-duuri-sointuun.

3.2. Tulkintavertailu

Vertailen Glenn Gouldin ja Svjatoslav Richterin tulkintoja tästä Fuugasta.

Kuten Preludissa, myös tässä Gouldin tempo on selkeästi nopeampi kuin Richterin.

Gould ja Richter ovat valinneet täysin eri lähestymistavan tähän fuugaan, muutenkin kuin tempoltaan. Gould aloittaa teeman selkeästi staccatolla, kun taas Richter soittaa melkein legatomaisesti. Gould tuo jatkossa teemat esiin välillä terävän staccatomaisesti, välillä taas hieman vähemmän, Richter taas erittäin rauhallisesti ja sulavasti läpi koko kappaleen.

Ennen tahdin 21 taiterajakohtaa Gould hidastaa selkeästi, ja heti kadenssin jälkeen aloittaa yhtä terävästi kuin kappaleen alussa kohdan, jossa on ahtokulkuna kolme teemaa ensin bassossa, sitten sopraanossa ja vielä bassossa. Richterillä tässä kohdassa ei ole niin selkeää hidastusta ja korostusta, mutta sen verran hän painottaa kohtaa, että siinä huomaa olevan taiterajan.

Myös kontrasubjektit ja kohdat, joissa ei ole teemaa, Richter soittaa hyvin leveästi ja melkein legatossa, kun taas Gould hyvin kepeästi ja staccatomaisesti.

Mielestäni tässä Gould on onnistunut Richteriä paremmin tuomaan esille teemat ja muutenkin korostukset ja voimavaihtelut. Richterin soitto on liiankin legatomaista, näen, että tähän fuugaan sopii paremmin Gouldin nopea, staccatomainen tykytys.

4. Lähteet

Esitykset YouTubessa:

Richterin Preludi ja Fuuga (dm): <http://www.youtube.com/watch?v=QNMYHy8B7KU>

Gouldin Preludi (dm): <http://www.youtube.com/watch?v=tQJluM1jmRY>

Gouldin Fuuga (dm): http://www.youtube.com/watch?v=Ghx37aI_zfQ

Johdanto:

Wikipedia: http://fi.wikipedia.org/wiki/Das_wohltemperierte_Klavier